

GDE STE BILI 2004. GODINE?

NAKON donošenja Zakona o privatizaciji 2001. godine, brojni radnički kolektivi u Srbiji pokušali su, kako kaže naša današnji autor, „da otkupe imovinu koja im je istim tim zakonom oduzeta“. Retki su uspeli (kruševački Jugoprevoz i Goša montaža iz Velike plane se ponekad navode kao uspešni primer; da li znate za još neki?). Malo se u javnosti govorio o njima, još manje o onima koji nisu uspeli. Vlast, njeni biznismeni, pomači, ekspertri i mediji imaju jasne razloge da ove borbe zataškavaju – (sa)učestvovali su u njihovom gušenju. Zašto, međutim, oni koji kritikuju privatizaciju tako revnosno propuštaju da primete i analiziraju činjenice da je veliki broj radnika u Srbiji pokušao da sačuva svoja upravljačka prava kroz proces privatizacije (mimo njega nije ni mogao), i da su ih u tome sprečile privatizacione institucije kršeći sopstvene propise i načela? Razumevanje ove dinamike i pozicija svake od sukobiljenih strana bilo bi od velike pomoći u traganju za alternativom.

Dušan Petrović je pre deset godina predvodio radnike Veterinarskog zavoda iz Zemuna u pokušaju da kupe svoje preduzeće. Slučaj koji je tih dana bio udarac u svim relevantnim medijima, brže bolje je zaboravljen i kao radnička borba, i kao „korupcijska afera“. U ovom broju prenosimo prvi deo podsećanja na borbu za Veterinarski zavod, koje smo dobili kao odgovor na javni poziv za tekstove na temu „Pogledi na društvene borbe u Srbiji u doba privatizacije“. Setite se gde ste vi bili 2004. godine. Da li vam priča zvuči poznato, i zbog čega?

Učitelj nezalica i njegovi komiteti

IAKO je Zakon o privatizaciji iz 2001. godine ostavio radnicima mogućnost da otkupe imovinu koja im je istim tim zakonom oduzeta, u praksi se vrlo brzo pokazalo da je svaki, pa i najkržljavi izdanak ratno-plaščaške ekonomije, ideoški podobniji da postane vlasnik nekog preduzeća nego radnici koji su to preduzeće, sa manje ili više odgovornosti, znanja i uspeha, godinama gradili i razvijali. Priča o borbi radnika zemunskog Veterinarskog zavoda da kupe 70% društvenog kapitala svog preduzeća, spada u najbrutalnije primere ideoške hajke protiv „bauka samoupravljanja“. Žrtve nisu samo jedna prosperitetna firma i njeni radnici. Poraz koji je, i pored zavidne upornosti i organizovanosti, doživeo Konzorcijum zaposlenih Veterinarskog zavoda ad Zemun, pre svega govorii o mogućnostima da Srbija u dogledno vreme postane država u kojoj će svi građani biti ravнопravni pred zakonom i državnim institucijama.

Petočkobarske promene Veterinarskom zavodu nisu donele nikakve promene, a nije ih ni moglo biti. Rukovodstvo firme je čvrsto držalo stvar u svojim rukama uz pomoć Samostalnog sindikata, koji je tada jedina sindikalna organizacija u firmi. Radi se dakle o onom starom, paradržavnom sindikatu u koji su ljudi automatski učlanjavani kad zasnuju radni odnosi. Mechanizam je funkcionišao savršeno – generalni direktor je radio što je htio, pokrivajući ga je predsednik sindikata, koga se inače pričalo da je jedno niti izgubio cipele bežeći preko ograde od službe obezbeđenja, a bio je povezivan i sa nestankom nekih mašina za šivenje vreća i njihovom prodajom konkurenčkoj fabričkoj strani hrane iz okoline Beograda. Ovome je zbog podrške generalnom direktoru za uzvrat zapošljeni nekoliko članova porodice u firmi. Zbog ovakvih odnosa snaga u Veterinarskom zavodu nije organizovan nikakav krizni štab, ali je zato rukovodstvo zajedno sa sindikatom organizovalo zborove protiv formiranja kriznih štabova, na kojima su ljudi ubedivani da nema potreba za promenama, da je sve lepo i idilično. I bilo je lepo i idilično, ali samo za neke. Zbog straha od gubitka pozicija tadašnji generalni direktor je odbio zahtevne da firma iskoristi seštemesecni prelazni period i uđe u privatizaciju po starom zakonu o vlasničkoj transformaciji iz 1997. godine, po kome su radnici imali prioritet u otkupu akcija firmi. Mada, događaji koji su usledili jasno ukazuju da su postojali i drugi motivi da Veterinarski zavod ne uđe u privatizaciju po zakonu koji je zaposlenima omogućavao kontrolu nad većinskim paketom akcija.

Naravno, u firmi je bilo i onih kojima se sve to što se događalo nije svidalo, ali nisu bili organizovani. Zbog toga je posle 5. oktobra nekoliko ljudi odlučilo da formira konkurenčnu sindikalnu organizaciju, koja je registrovana u sastavu UGS Nezavisnost. U novi sindikat se za nekoliko dana učlanilo oko 120 od ukupno 370 zaposlenih, koji su krenuli u žestoku sindikalnu borbu kako bi se pređeo generalni direktor da obezvredi firmu i pomogne nekome da je kupi u bescenje. Ovaj sindikat

je zapravo bio ta snaga u Veterinarskom zavodu koja je četiri godine vodila borbu da firmu kupi Konzorcijum zaposlenih.

Prvi tender za privatizaciju Veterinarskog zavoda je raspisan već 2001. godine. Na njemu je učestvovao samo jedan ponuđač – Delta M iz Beograda u vlasništvu Miroslava Mišovića. Naravno, generalni direktor je aktivno učestvovao u privatizaciji na strani ponuđača, čineći sve da upravo taj kupi firmu za besmisleno male pare, i to uglavnom našer, jer je sav novac Veterinarskog zavoda bio na računu kod tadašnje Delta banke, deo čak i u depozitu. Pritom su nam iz jedne firme koja je bila zainteresovana za učešće na tenderu rekli da su se povukli jer im je iz Agencije za privatizaciju prilično jasno signalizirano da ne daju ponudu. Da je tender bio namešten ukazuje i činjenica da je tekst javnog oglasa koji je objavljen u domaćim medijima informisanja na srpskom jeziku bio drastično različit od onoga koji je na engleskom jeziku objavljen u inostranoj štampi, npr. u Finacial Times-u. Zbog tog falsifikata je na kraju tendera i bio poništen, ali ni to nije bilo lako jer je tadašnji ministar za privrednu i privatizaciju, gospodin Aleksandar Vlahović, i pored očiglednih dokaza udugovlačio sa poništenjem tendera šest meseci. Predstavnik Samostalnog sindikata se za vreme zalagao da se obustavi postupak za poništenje, to jest da se firma, i pored očiglednih nezakonitosti u postupku, ipak proda Delti.

Ovde je važno istaći da su finansijski savetnik za privatizaciju, Raiffeisen Investment i Agencija za privatizaciju proglašili da je ponuda od 2,1 miliona nemackih maraka, koju je za kupovinu 70% društvenog kapitala podneta Delta M – fer ponuda! Da nije strašno bilo bi komično, jer ovo ne da nije bila fer ponuda, već je bila drska i bezobrazna. Tog dana kada je ponuda podneta, na računima Veterinarskog zavoda je bilo oko 6 miliona nemackih maraka u dinarskoj protivvrednosti. Može se zamisli koliko bi bio visok stepen kapitalizacije novca koji bi ulazio Delta M da je došlo do realizacije ovog posla – gotovo 300% za jedan dan, uložiš 2 miliona i sutra podigneš 6 miliona! Očigledno je da se ovde radio o drskom pokušaju plaćaške društvene imovine, za koju, na žalost, niko nije odgovarao. Da postoji pravna država, verovatno bi nekoliko učesnika u ovoj prijavoj raboti zaglavilo robju, a među njima i odgovorni u Agenciji za privatizaciju. Stvar je bila tako organizovana da se uklapa u definiciju organizovanog kriminala koju daje Evropska komisija, o čemu govorio i činjenica da je državni službenik u čijoj je nadležnosti bila privatizacija Veterinarskog zavoda vrlo brzo postao jedan od visoko pozicioniranih direktora u Delti.

Drugi tender je raspisan u letu 2003. godine. Ljudima u sindikatu „Nezavisnost“ je bilo sasvim jasno da zaposleni više ne mogu biti samo dekor u privatizaciji i da se na drugom tenderu moraju pojavit da ponuđaju, jer će se u protivnom prodaja preduzeća „nameniti“ nekomko da će „satrti“ i firmu i zaposlene.

I pored otvorenog protivljenja rukovodstva firme organizovan je Konzorcijum zaposlenih, u koji su ušli gotovo svi zaposleni, osim dvoje ljudi, dake 363 od ukupno 365 zaposlenih. U Konzorcijumu su ušli članovi oba sindikata, i, paradoksalno, ušli su i rukovodici, iako su bili protiv njegovog organizovanja. Naravno da smo znali da su tu samo da bi kupili vreme i održali se na vlasti, ali smo insistirali da se svakom zaposlenom omogući da bude član Konzorcijuma ukoliko to želi, spremovi smo snažnu kampanju u preduzeću da privolimo što veći broj radnika da se učlanji u konzorcijum. Znali smo koliko je važno da svojim jedinstvom pokažemo da mi tu firmu zasluzujemo. Mi smo to dokazali jer je šezdeset godina Veterinarski zavod radio besprekorno, sa izuzetnim

za samoobrazovanje R1ten društvena pitanja

Dušan Petrović
ZASTO SU RADNICI NEPOŽELJINI?*

primanjima, velikim profitima, velikim investicijama, i sad je trebalo neko da dođe da nas nauči kako se radi? Besmislica.

Uсловi za učešće na tenderu, koje je Agencija za privatizaciju postavila pred konzorcijume zaposlenih u Srbiji bili su neljudske, čitava procedura je osmislena tako da se zaposlenima oteža učešće u privatizaciji.

Mi smo uspeli da dobijemo bankarsku garanciju za učešće na tenderu, što nije bio malo iznos, međutim da mnoge druge to je bio nepremost problem. Banke su retko davale garanciju konzorcijumima, jer konzorcijum nije pravno lice. Takođe, moralо se pred Sudom overiti preko 6.000 različitih dokumenta kojim su članovi Konzorcijuma dokazivali da to mogu biti Srećni, imali smo razumevanje Četvrtog suda, pa su njihovi overivači dolicili u preduzeće i radili kod nas po ceo dan dok svaki član konzorcijuma nije overio po dvadesetak različitih dokumenta. Između ostalog, zastupnik konzorcijuma je morao da pred Sudom sam sebe ovlasti da u svoje ime i za svoj račun može potpisati Ugovor o konzorcijumu, sa kojim je diskreditovano upravu Konzorcijuma zaposlenih. I pored toga odlučili smo da ne ulazimo u sukob dok Vrhovni sud ne doneše pravne odluke po našoj žalbi na rešenje Ministarstva za privatizaciju, odnosno dok nam se ne prizna pobeda na tenderu. Na žalost, do tog nikada nije došlo.

Drugim rečima, suprotna strana je radila sve što dolici takvim ljudima – nudili su novac, pojedincima privilegije, sve u cilju da se domognu plena. Naravno da je najveći pritisak bio usmeren ka meni, kao predsedniku Konzorcijuma zaposlenih, jer su znali da ako mene eliminisu iz borbe, ostale će tako pobediti. Nudili su svašta, ogromne sume novca, pratili, prisluškivali telefone, kontrolisali mail i SMS poruke, slali poresku policiju sa nalogom za hapšenje, pretili, uznemiravali porodicu...

U međuvremenu, decembarški izbori 2003. godine donose promene od kojih se puno očekivalo. Kako je talas štrajkova zbog korupcije u privatizaciji i doveo Koštunicu na vlast, mnogi su mislili da će premjer „legalaista“ uvesti privatizaciju u zakonite tokove. Kao prvi, kasnije će se ispostaviti, jedini korak vlasti u tom pravcu, odmah po formiranju Skupštine, ne čekajući ishod pregovora o sastavu Vlade, Odbor za privatizaciju napokon počinje da radi ono što mu zakon nalaže – da kontroliše rad Agencije. Gospodin Mirko Štimac dolazi za predsednika Odbora i počinje sa javnim sednicama na koje poziva predstavnike sindikata i malih akcionara da iznesu prigovore na rad Agencije. Veterinarski zavod je bio prvi slučaj koji je raspravljan na Odboru, i doneo je zaključak da Agencija zastane sa postupkom privatizacije Zavoda da odluke Vrhovnog suda. Međutim, tadašnji direktor Agencije, gospodin Mirko Cvjetović, je u rešenju napisao da se postupak obustavlja ne do odluke Vrhovnog suda, već „dok ne se steknu uslovi za nastavak privatizacije“. Kasnije ćemo videti kako je naredna gamitura u Agenciji, koju je imenovala Koštunica Vlada, protumačila ovo „sticanje uslova“.

Nakon par meseci gospodin Štimac je imenovan za predsednika Komisije za hartije od privatizacije, na njegov mesto u Odboru za privatizaciju je došao gospodin Nikola Novaković, advokat i poslanik G17+, i ovaj Odbor je krenuo u potpuno drugom pravcu. Krajem 2004. godine, Odbor za privatizaciju je na zahtev Konzorcijuma Zekstra-Bankom predložio uvođenje

* Ovaj tekst je nastao iz delova intervjuja koji je objavljen u „Z Magazinu“ broj 5 marta 2008. godine, i istog je naslova kao i ovaj tekst, uz korekcije koje sa sobom donosi vremenska distanca, ali i aktuelni dogadjaji oko Veterinarskog zavoda, koji su odigrali u poslednjih šest godina

Projekat finansira Evropska unija kroz Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava. Sadržaj ovog štampanog materijala je isključiva odgovornost CZKD-a i pod kojim okolnostima se ne može smatrati da odražava stav Evropske unije.

Izdavač:
Učitelj nezalica i njegovi komiteti
Imenovati TO ratom
Urednik:
Ivan Zlatić
Dizajn i prelom:
Matija Medenica

Imenovati TO ratom

privremenih mera u Veterinarski zavod, iz razloga što uprava Zavoda opstrijše postupak privatizacije.

A što se ustvari desilo? Nakon što je Vrhovni sud presudio u korist Konzorcijuma zaposlenih i poništio rešenje kojim se Zavod prodaje Zekstri, novi ministar Predrag Bubalo doneo je rešenje identično onom Vlahovićevom, samo što je na kraju teksta dodao da uvažava statut Vrhovnog suda i potpisao se umesto Aleksandra Vlahovića, koji je potpisao prethodno, identično rešenje. Mi smo ponovo pokrenuli spor pred Vrhovnim sudom, ali je to sada protumačeno kao opstrukcija privatizacije, zbog čega nam je uvedena pritudna uprava. Dakle, to što smo kao učesnici u privatizaciji koristili svoje zakonsko pravo da se žalimo na odluku Ministarstva, ali je to sada protumačeno kao opstrukcija privatizacije. Uvođenje pritudne uprave predložili su članovi Odbora iz Srpske radikalne stranke. Radnici Zavoda su zato nagradili radikalne demonstracijama i zvijždicama pred zgradom Magistrata u Zemunu. Bio je to prvi i jedini skup ispred prostorija Štaba u Zemunu na kom im je neko otvoreno pričao da vidim najmračniju stranu vlasti u Srbiji i voleo bi da kroz sve to nism morao da prodrem.

Poslednji čin drame zvane Vetreinarski zavod je u toku. Krajem 2012. godine tadašnji Prvi podpredsednik Vlade i sadašnji njen Predsednik, gospodin Aleksandar Vučić je najavio razrešenje slučaja tzv. „24 sumnji privatizacije“ koji je pokojna Verica Barać označila, ne kao sumnji privatizacije, već kao privatizacije u kojoj je očigledno bilo ogromne korupcije na državnom nivou. Jedna od tih privatizacija je i privatizacija Veterinarskog zavoda. Posle sprovedenih predistržavnih radnji od strane radne grupe Uprave kriminalističke policije, i krivične prijave koju je ista podnela Specijalnom tužilaštvu za organizovani kriminal, gospodin Dragan Đurić, vlasnik Zekstre u Veterinarskom zavodu je odredio privredni tender, iz koga je pušten posle deset dana u poslaganje kauzije od 2 miliona EUR u nekretninama. Specijalno tužilaštvo se do danas, ni posle šest meseci, nije oglasilo, ali ne zna se da li će protiv godopodnik Đurić biti podignuta optužnica ili ne. Zaposleni i bivši zaposleni su svojim dolaskom pred Vladu Srbije 16. januara 2014. godine dati podršku gospodinu Vučiću u borbi koju je poveo protiv korupcije i kriminala, iskreno se nadajući da će došlo vreme da se zada konačni udarac kanceru od bolesti. Zbog čitavog tog stresa kako mi se pogoršalo zdravstveno stanje i bio sam 37 dana u bolnici.

Nakon rešenja o uvođenju privremenih mera, radnici su se zabilježili i tri meseca nisu puštili pritudnu upravu da uđe u fabriku. Blokirali su stari i novi novosadski put kako bi privoleći premijera da ih primi i sasluša, ali ni to nije vredelo. Ja sam u to vreme bio u bolnici. Zbog čitavog tog stresa kako mi se pogoršalo zdravstveno stanje i bio sam 37 dana u bolnici. Suštinski uvođenje pritudne uprave je potpuno jasno, jer je na prvoj sednici Upravnog odbora koji je imenovala Vlada, za zapisnicara doveden advokat, jedan od osnivača advokatske kancelarije „Nikolić-Karanović“, koja je bila pravni zastupnik Konzorcijuma Zekstra-Bankom, i kao takva navedena u tenderskoj dokumentaciji. Bila je, dakle, pritudna uprava Zekstre, a ne pritudna uprava Vladе.

Prvo što je uradila pritudna uprava bilo je povlačenje svih tužbi i žalbi na postupak privatizacije koji je predneo Veterinarski zavod, a zatim su pod pretnjom otkazima primorali i sve članove Konzorcijuma koji su privatno podniosili razne žalbe i tužbe, da te svoje podnesne povuku. Dakle, nije više bilo nikakvih uslova da Konzorcijum zaposlenih nastavi svoju borbu, jer radnici Zavoda su zato Zekstra-Bankom više nije bio samo konkurent na tenderu, već i poslodavac! Naravno, nakon što je slomljena naša borba, i Vrhovni sud je doneo novo rešenje, samo što je ovog puta potvrdio odluku Ministarstva kojom je Veterinarski zavod prodat Konzorcijumu Zekstra-Bankom. Ova treća presuda je vrlo interesantna, nastala je kao posledica nekih okolnosti o kojima ne smem da iznosim detalje u javnosti, a poznate su istražnim organima.

Više niko od ljudi koji su vodili Konzorcijum zaposlenih ne radi u Veterinarskom zavodu. Sindicat Nezavisnosti gotovo da ne postoji, Samostalni sindikat je jedina

Kraj u sledećem broju

Dušan Petrović, bivši generalni direktor Veterinarskog zavoda ad Zemun i zastupnik Konzorcijuma zaposlenih u tenderskoj privatizaciji.